



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání  
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

# ZÁKLADNÍ ŠKOLA NOVÁ ROLE, OKRES KARLOVY VARY

**JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE**

**ČESKÝ JAZYK A LITERATURA**

**VŠESTRANNÉ ROZBORY TEXTU**

**Dyk Viktor: Krysař a jiné prózy**

**(pracovní list)**

**VY\_32\_INOVACE\_Cj\_LI\_02**

Vypracoval:

**Mgr. Lidinský Josef**

## Text k rozboru

### 1.

A krysař zapískal na svou píšťalu.

Nebyl to však tenký, tlumený tón, kterým vábil myši. Zvuk zněl plně a mocně; srdce při něm prudce zabušilo, krok bezděčně se zrychlil a probouzelo se - tiše, oh, tiše! - vše, co dřímalo hluboko v nitru. Ale jak rychle tato píseň šla ze snu v život a z života v smrt!

Jaké to tragické a veliké vzpětí! Jak jímavý a nezapomenutelný hlas!

Krysař pískal.

Šílená slyšela zvuk píšťaly. Smích její zchladl na rtech a mizel; a náhle - poslední ozvěna jejího smíchu se ještě vracela - vypukla v pláč. Slzy kanuly jí z očí. Bylo jí, jako by Agnes brala ji za ruku a děla jí: „Pojd’!“

Šla za krysařem.

Krysař vyšel na ulici. Mocně a silně zněla jeho píšťala. Kdo ji slyšel, propadl krysařově svodu. Ustal od své práce a šel. Nedořekl slova a šel.

Pradleny praly na dvoře domu Erhardtova. Byly mladé a svěží a hovořily o svých milencích. Ale krysař hvízdal a zapoměly na bělostné prádlo i na chtivé milence a šly za krysařem.

V dílně Froschově pracovali truhláři. Robili lože a chválili krásu svých milých. Ale píšťala krysařova nedala jim dokončiti práci a hovor. Šli za krysařem.

Elsbeth, květinářka a dohazovačka, přemlouvala právě počestnou Susu Tölschovou, sirotka, sloužícího u radního Lamberta. Cinkala zlatými dukáty, opíjejícími sluch i oči. Ale právě když Susa podléhala svodům staré kuplířky, líčící dobré bydlo a blahý osud, zazněla píseň krysařova. A Elsbeth i Susa šly za krysařem.

Dělníci v dílně Strummově stříhali vzácná sukna. Slyšíce však zvuk píšťaly krysařovy, nechali vzácné látky a hovor o dálných mořích a velikých přístavech a šli tam, kde zněla píseň krysařova, zároveň vábivá a teskná.

Míjeli krčmu „U žízivého člověka“. Krčmář Röger stál ve dveřích v nízké své čepici, vždycky připraven sklonit se a usmáti. Černá Líza stála za jeho zády, ukazujíc se a skrývajíc, vždy připravena usmívat se a milovat. Píšťala krysařova odvedla Rögera i Černou Lízu, jako bere dravá voda břeh.

Píšťala krysařova probouzela staré sny a staré hoře.

Zhýřilec naklonil svou hlavu; za zvuku píšťaly viděl matku, dávno mrtvou, hladící čilko kučeravého hochy, jehož dávno není. Za zvuku píšťaly viděl smutné oči děvčete, které zhanobil. Za zvuku píšťaly viděl svoji budoucnost: prázdné, bědné, hanebné stáří!

Frejčíka Dora, nejnestoudnější v městě, vzpomněla si na hochy s modrými očima, kterého kdysi dobře milovala. Vzpomněla si na smrt zrazeného. A vzpomněla si na všechny ty, kteří pak přišli. A vzpomněla si na opovrženlivé pohledy těch, kteří plaše odcházejí před svítáním. A vzpomněla si na vrásky, které ráno viděla v zrcadle.

Píšťala krysařova rozněcovala jiskry, dávno uhaslé popely; vracela dávno zašlé a zapomenuté.

Stále rostl počet těch, kteří šli za krysařem. Radnice se vyprázdnila; div divů, ctihodní konšelé šli za ním. Chrám svaté Trojice se vyprázdnil; šli za ním kněz, kostelník, ministranti, šli za ním kající i svatebčané, truchlící a doufající.

Píšťala krysařova pudila dále. Zástup šel mlčky za ní. A ve všech těch zašlých srdcích, zubožených duších, zaprášených cestou, zkažených hříchů, ve všech těch srdcích vzbouzela se čistá jakás touha.

A píšťala krysařova, když promluvila o bílých šatečkách družičky, úsměvu, dítěti, čistotě prvního snu, když promluvila o tolikerém hříchů a tolikeré zradě, o tolikeré neřesti a tolikerém kalu, o tolikeré bídě a tolikeré únavě, rozjásala se opět. A mezi pestrým zástupem lidí z Hammeln, sledujícím krysaře, radostně nějak to zašumělo. Nebylo nikoho, kdo by neporozuměl. Ano, jde se v zemi sedmihradskou. Ano, země sedmihradská čeká. Ano, je možno jinak žít. A všichni, muži, ženy, děti, opouštěli blátivý život Hammeln v touze, kterou napovídala krysařova píšťala. Matky tiskly nemluvnata prudčeji na svá prsa: bude to jiný život, krásnější život! A starci, téměř nad hrobem stojící, zrychlili krok: je ještě nutno urvati několik dní, několik hodin, několik vteřin krásnějšího života!

## Zadání otázek

1. Víš, v čem byl Krysař odborník, co uměl?
2. Vypiš alespoň 5 lidí (skupin lidí), kteří Krysaře následovali.
3. Jak se jmenovalo město, v němž se děj odehrává?
4. Urči podměť ve větě: „Pojď!“
5. Vysvětli: *vábit – jímavý – robiti – sukno*
6. Vyhledej a urči v 1. větě neohebné slovní druhy
7. Ve větě: „*Píšťala krysařova probouzela staré sny a staré hoře.*“ urči ZSD a RVČ
8. Vyhledej 2 slova v záporném tvaru
9. Najdi synonyma: *vábivá – teskná - chtivý*
10. Proč se v posledním odstavci několikrát opakuje slovo „*tolikeré*“?
11. Kdo to byli: *zhýřilec a frejířka*?
12. Jak se nazývá přívlastek ve větě: „*...prázdné, bédné, hanebné stáří.*“?
13. Vysvětli, v čem je protiklad slov: *kajícníci - svatebčané*
14. Vytvoř 7. p. č. mn. od slov: *milých – svítáním - prsa*
15. Je správný tvar „*s modrýma očima*“? Pokud ano, tak proč?
16. Jak nazýváme vyjádření: „*píšťala promluvila, píšťala napovídala*“?
17. Vysvětli: „*Vše, co dřímalo hluboko v nitru.*“
18. Přiřaď vzory: *Erhardtova domu – zlatými dukáty – krásnějšího života – na ulici*

## Řešení

1. hrou na píšťalu dokázal zbavit město krysařů
2. dělníci; květinářka; truhláři; šílená žena; radní; kněz; svatebčané...
3. Hammeln (Německo)
4. nevyjádřený (ty)
5. lákat – dojemný – vyrábět - látka
6. a = částice; na = předložka  
Po PKs Přs Pks Pt(4) Pks Pt(4)
7. *Píšťala* krysařova probouzela staré sny a staré hoře.
8. nezapomenutelný, nedořekl, nedala, neporozuměl, nejnestoudnější, ...
9. lákavá – smutná - toužící
10. zdůraznit záporné hodnoty, bídu a utrpení života
11. svůdci bez výčitek, ublížili mnoha lidem (chvilkovým partnerům)
12. několikanásobný
13. kající = litující, prosící za odpuštění; svatebčan = láska, veselí, milující se lidé
14. milými – svítáními - prsy
15. ano; jde o část lidského těla (duálové skloňování)
16. personifikace
17. to, co bylo ukryto v hloubi duše
18. otcův – mladý – jarní - růže

## **ANOTACE:**

Předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: 6. – 9.

Využití materiálu: procvičování, upevňování a opakování probraného učiva pravopisu, tvarosloví, významu slov, skladby a slohu

Pomůcky: nakopírované pracovní listy, propiska

Postup:

1. Vyučující rozdá nakopírované listy (text a zadání otázek)
2. Žáci samostatně nebo ve dvojicích odpovídají na otázky přímo do listu
3. Vhodné je stanovit čas pro vypracování
4. Lze vypracovávat pouze vybrané otázky podle ročníku. Délka textu ale umožňuje vymyslet si řadu nových otázek 😊

## **Zhodnocení hodiny:**

- tento úkol splnili žáci velmi úspěšně.

## **ZDROJE:**

## **POUŽITÁ LITERATURA:**

Dyk Viktor: Krysař a jiné prózy, SNKL, H a U, Praha 1957, 1. vydání, s.212-214

## **CITACE:**